Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטס ערשיינט
דריימאל וואכענטליך
מיטוואך, פרייטאג, אונד שאנטאג.
אונד קאסטעט
פיר עסטערייך-אונגארן
אנצ'יהריג 10 גולד. — קר. ע. וו.
חאלביהריג 5 גולד. — קר. ע. וו.
פיערטעליהרי. 2 גולד. 50 קר. ע. וו.
פיר אויסלאנד
גאנצ'יהריג 11 גולד. — קר. ע. וו.
חאלביהריג 5 גולד. 50 קר. ע. וו.
פיערטעליהרי. 2 גולד. 75 קר. ע. וו.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדעז טאג
פ ר ענומעריר ען
אונד דער פרענומעראנדאנס-שטעלע
בענאנגען מיט דעם עפסאנגנ דעם
עריסטן בלאטעס.
דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פ ע ס ט
וואיטצנער בולווארנומ. 29
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנסגעלדער צו זענדען בעליעבן.

Nr. 26. צוואלפטער יאהרגאנג פעסט, מאנטאג יה אדר ה.ת'ר'ם. Pest, den 1. März 1880.

דער שטורם אין רוסלאנד.

דער שטורם דער ניהיליסטען אין רוסלאנד ווטהעט נאך ווייטער אונד שטארקער פארט. אלל דיא אנזייכען רעגירונגס-פייינדליכען, וועלכע דען ניהיליסטען פערהאסט זינד, ווערדען אומגעבראכט אונד אהרע דיזער ווערדען אין בראנד געשטעקט. אהנע דאס עס דער פאליציא געלונגען מאנן, דיעזע מאדרעד אונד בראנד-שטיפטער איפנרעד צו מאכען. אין גאנזן רוסלאנד הערשען פירכט שרעקען אונד פערווירונג. מעדרערע אלהלאבענדע רוסישע פאמיליען האבען בערייטס אהר פאטערלאנד פערלאסען. דא מאן אין רוסלאנד ניכט מעהר זיכער לעבענס זוכער איזט.

אין דען אלטען לענדען-געשיכטען פפלעגט מאן איך צו ערצעהלען פאן אינער געפעהרליכען 12-לאפפונגען שלאכטע. דא מאן ניכט פערגיכטען לאנגע-טע. דענן האט מאן אהר אינען לאפפ אבגעריסען, זינד אהר דאפור צאהלרייכע נייע לאפפ געוואכסען. זא זינד איך דיא ניהיליסטען. יענן מאן אינען פאן אהנען עריישט אונד אומברינגט. לאממען לאנגע אנשאטט זיינער טייענד אנדערע. דיא ניהיליסטען אין רוסלאנד זינד ניכט אייפערזאטטען. דיא אבסטען אייפ אללען זייטען ווא דאס גראו אים דער עדעל עמאר. —

מארגען איזט דער צייטע מערץ. דער טאג, אן וועלכעם לאיזער אלעקסאנדער פאר 25 יאהרען דען רוסישען טהראן בעשטיגען האט. דיעזער מארגען טאג העטטע אין רוסלאנד צו אינעם גראסען פעסט-טאג ווערדען זאללען — אונד נון פירכטעט מאן געראדע דען מארגען טאג. אלס אים-בריך אייגער שעלכען רעגאלציאן אין רוסלאנד. יענע נייסטעם ווייזד אי דעם מארגען טאג אין נייער מארד-פערזוך געגען דען רוסישען לאיזער לאיזער-טעזט.

דער רוסישע לאיזער האט אים פירכט דיא אובערהאנד דער גאנצען רוסישען פאליציא דעם שטרעבען גענעראל לאריס מעליקאף איזט עטעט דער אינבעריגעבען. לאריס מעליקאף איזט עטעט דער אינגעטליכע בעפעלהל-אבער אין גאנזע רוסלאנד ער האט דיא מאכט. ווערען אים פערגעבען אלארט צו פערהאפטען אונד צו טאדטען אונד צו פערהאנדלען. דענ גענעראל איזט עטעט אין דיעזע אינגעלעגענהייט דאס הייסט: ער בריכט נאך ניעמאנדעם צו פרעגען, וואס ער טהוט. איזט געטראן אונד דענ טראט ווירד פאם לאיזער שאר פארהאלטען געבוילליגט.

דיעזער גענעראל לאריס מעליקאף ווילעם אם 27-טען פעברער אינען אייפרד אין דיא בעוואר-נער פעטערסבורגס. אין דיעזעם אייפרד הייסט עס: דאס, וואס דיא דיפלאמאטישע אגענטען אונד נאך נאר נין געדאכט ווארען, מאר-טראטען אונד בראנד-שטיפטונגען ראממען טעגלך פאר. דיא רוסישע רעגירונג זעהט זיך אלזא גענאטהיגט, דיא אללגעמיינע אינטערעסען אונד אנגעלעגענהייטען אונד אינטערעסען אונד אנגעלעגענהייטען דיעזעס מיין אינטערעסען מיינער בעפעלשטעלטען מיינ-טעגליך וואהל בעוואהרט. אין גלייכע אייט ניכט דאס מיר מיין אינטערעסען זא הייסט אונד זא באלד גלייכען ווערדען אין ווערדע מיר אבער ניכט שווייגען מיט דען שטעלונגען מאסגעגען ציר בעשטראפטען פאן פערבריעכען טראטען מיסגען פאר-ציגעהען. דיא פרינדע דער אדרעסע מיסגען פאר דען אדרעסען-פייען געשטעט ווערדען. אין דאס-פיי, דאס אללע ערהליכען מענשען, אללע אדרעסען-פייענדע, מיט מיר דאלטען אונד מיר ציר אינטער-רוכונג דער נוהיליסטען פערהעלפען ווערדען. דיא רוכונג בעוואהרט דער רוסישען הייפטשטאדט זאללען אים פירכט ניכט אום אים אלארט פלכטען, דענן דיעזע פלכט פערמעדרט דיא אללגעמיינע פירכט נאך מעהר. דיעזעס אבשיליכע נוהיליסטע-שע טריבען מיט אינמאל אייפרען, דא עס שאן אללע גרענצען אובערשטיגט. דיא גאנצע מענשליכע געזעלשאפט איזט הייזיר אין געפאהר.

גאנזן רוסלאנד ראממט אלזא אין אינען שטרעבען בעלאגערונגס-צושטאנד. ווערד, פאם קונדע אין דער ווייגע בין צום גרייזען מענשען, ווירד אייפ דאס שטרעבענסטע בעוואכט ווערדען. — זולבסט דעפעשען אונד בריעפע לאנגען עטעט ניכט ווערד שייער פאן פעטערסבורג אבגעזענדעט ווערדען. פעטערסבורג איזט דיא אבגעשלאפסען. נוכ דאס, וואס דיא רעגירונג ציר אבזענדונג בעוואלטיגט, דארפ פאססירען. פעטערסבורג ווירד פאן נון אן פון דיא אבריגע ווערט אבגעשלאפסען זיין. אונד מאן דארפ זיך געפאסט מאכען. פאן דארט הער נוכ זאללע בעריכטע צו ווערדאלטען, וועלכע פון דיא רעגירונג געפסטע זינד.

אין רוס שער בערכט-ערשטאטטער שרייבט דעם „פעטערבלאט“ פאלגענדעס: „אינזער צו-שטאנד אין רוסלאנד איזט אין טראפסלאזיר. נוכ-מאנד פיהלט זיך הייר זיכער. אין אינגעווייהנ-ליכען דאס דיא גאנזע בעפאלקערונג ערפאסט. ווייטאנד איזט עס. זיך צו צייגען. אללע גזעוולל-שאפטלכען פערבינדונגען הערען אייף. ווייל קיינער דעם אנדערן טרייט. זולבסט דיא טרעאטער ווערען ניכט מעהר בעזוכט. יענן מאן הארט. דאס אינגער עמאנד פאם לאיזערלכען האפפ אים טרעאטער איזט. געשריבען זיך זיין מענש הינגעגעבען. דא מאן פירכטעט. דאס גאנצע טרעאטער „ווערד פאן דען נוהיליסטען אין דיא לופט גע-שפרענגט ווערדען.“

ווייטערהאלב איזט עטעט דער שטרעבען גע-גענעראל לאריס מעליקאף דער אינגעטליכע בעוואר-שער אונד אינטערדריקער פאן גאנזן רוסלאנד. דאיזער אלערהאנדער האט זייגע מאכט דעם גע-גענעראל לאריס מעליקאף אובערטראגען. אונד דע-זער גענעראל איזט עטעט געשיקטמאסען דער „צע-לאיזער פאן רוסלאנד. לאריס מעליקאף הע-גערט מיט רוסישטסטראיזער הערצעלעגע שטרעבונגע. „ווערדענ דעם רוס-ש-טרקישען קריעגעס יאר לא-ריס-מעליקאף ראממאנדאנט דער רוסישען ארמעע אין דער גענעגד פאן לאריס אונד ווייצע.“

אונדעסען ווייטערהין אינס דער ראממפ לאריס מעליקאף געגען דיא נוהיליסטען אן ווענען בעקאנגטען ראממפ געגען דיא לרראהרילד. מאן האט געפלרד אינמאל אין ווייסטען אייגען ראממפ געגען דיא אים פרסטע נול זיך הערטטרייבענדען געפאהרליכען לרראהרילד אינטערנאממען. דיא דעמפפער שטעלטען זיך אייף אייגען גראסען בריי-שטאמם דער אים יאסטער לאנ. אים פאן דיא אים דען ראמפ געגען דיא לרראהרילד צו אינטער-גערמען. פלאטצלרך אבער בעקאם אייף דער לרראהרילד אייף יעלכעם דיא דעמפפער געשטאנדען דעכען, ער ווירד זיך. יארד דיא דעמפפער אינס יאסטער אינד פערשלאגנ דיא — דענן דער בריס-שטאמם זולבסט יאר אין לרראהרילד, דעסטען ווקען אין רוהיגעם צושטאנד זא דיא אין בריס-שטאמם אינס לעבען. — אונס שיינט נון דאס לאריס מעליקאף צור בעקעמפפונג דער נוהיליסטען אייך אייף אייגעס זאלבען געפעהרליכען בריס-שטאמם שטעהט: אייגעס שאנען טאגעס ווירד ער זעלבסט מיט אונד האאר פאן דען נוהיליסטען פערשלונגען ווערדען. —

דיא רעדע מאריין ווייקא'ס.

דיא נייסטרייכע רעדע, דיא הערר מאריין ווייקא אין דער דאנגערסטאנ-זיטצונג דעס ריישסטאגעס געהאלטען, מאכט אין אללען הייפטשטעדטשען קרייזען נאך אממער פיעל אייזעהען. אים מאנגעל אן דיים קאנגטען ווייר אין דער לעטצטען נימעמ-מר איינע קורצע זעטצע דיעזער רעדע געלונגענען אונד האבען אינטערעסאנטען רעדע בריינגען. דיא ווייר נין הערר אין פאללער אייפהרליכקייט פאלגען לאסען. הערר ווייקא זאגטע:

„געהרטעס הייז: פאן אללען זייטען הייר גע-ענ עט עס שיפפערייען אייף דיא רעגירונג הערען: מאן פערגיסט אבער, דאס צור צייט, אלס דיעזעס מי-ניסטעריאם דיא רעגירונג אנטראט, אין עהרלי-כעס הייצ פאם 60 מיללאנען יאר. דער גענגע-ווערטען רעגירונג איזט עס נון גלונגען, דאס ווייר ניגמאהר בלאם אין עהרליכעס דעפיצט פאן 30 מיללאנען האבען: אונד דאס וואללען דיא גענגער ניכט אינזעהען: דאס טרייבינסטע הייבייא איזט, דאס דיא רעגירונג גענען דיא אנגריפפ דער גענגער אפט זיך ניכט פערטהיידיגען דורפטע. אים דעס אינטערעססע דעס לאנדעס ניכט צו שאדען. גע-מען ווייר אין בישפיעל פאר: מאן אינטערהאנדל-טע מיט עסטערייך ווענען דער צאלל-גביהרען. דיא גענגער בעשטרעבטען זיך. דיא „נאכטהילל“ דיעזער צאלל-אנגעלגענהייט הערפאר-ציהעבען, דיא רעגירונג איהרערזייטס העטטע א עבענזא-ניט דיא „פארטהילל“ דערזעלבען הערפאר-העבען מאנען. אים זא דיא גענען זיא גערכטעטען אנ-גריפפ ווייקען. אללען זיא מיסטע שווייגען. דיא פיר אינ-גארן אים דיעזער צאלל-אנגעלגענהייט עריאכ-טען אים ווייגען פייז עריהרען. דא אנגסט דיא עסטערייכישע הייסבעלפטע ביא דיעזען אינטער-האנדלונגען נאך ווענגער נאכגעבען געווען ווערען — אין אנדערעס בישפיעל איזט דער אייגנטא-לישע בריעז. דיא גענגער בעשטפפטען דיא רעגיע-רונג דעסהאלב, דאס ווייר אינס ניכט מיט דער טור-קיא פערענגטען צור געמיינשאפטליכען בע-קעמפפונג רוסלאנדס. דיא רעגירונג מיסטע דעזע שיפפערייען אנארען אונד שווייגען. דא זא דיא געהיימען פאליטישען פלאנע ניכט פער-האטען ווירדע. אהרוך זיא דיא אינטערעססען דעס לאנדעס ניכ געשעדיגט העטטע. דאס ענדע יאר, דאס מאן זיך מיט דער אייגנטאלישען פאליטיק דער רעגירונג בעפריידיגטע, זאבאלד גראפ אנדראשי צוריקגעטרעטען איזט: אונד דאך האטטע א גראפ אנדראשי ניר דען אייגען פערהלער. דאס ער גענעלר אלס שטאאטס-מאנן גלעגצטע. ניכט זייגע אייגנען-פאליטיק האטטע מאן, זאנדערן זייגען גלאנען. דיא דיא מיסטען מענשען עס ניכט ער-טראגען קאנגען, יענן אין אנדערער פאן „הייס אונד גלאנען אומגעבען איזט“ — (אלל געמיינער בייפאלל.)

„אונד דער קאמפפ דער גענגער איזט ווייטהליר אין קאמישער. האנדעלט עס זיך אם אינגאבען, דא שפעלען זיא אומער דיא גראפען הערען, זיא ווייסען, דאס דער שטאאט פיר דיא ווייערע-פיי, דאס אללע ערהליכען מענשען, אללע אדרעסענס-פייענדע, מיט מיר דאלטען אונד מיר ציר אינטער-רוכונג דער נוהיליסטען פערהעלפען ווערדען. דיא רוכונג בעוואר-נער דער הייפטשטאדט זאללען אים פירכט ניכט אום אים אלארט פלכטען, דענן דיעזע פלכט פערמעדרט דיא אללגעמיינע פירכט נאך מעהר. דיעזעס אבשיליכע נוהיליסטע-שע טריבען מיט אינמאל אייפרען, דא עס שאן אללע גרענצען אובערשטיגט. דיא גאנצע מענשליכע געזעלשאפט איזט הייזיר אין געפאהר.“

גאנזן רוסלאנד ראממט אלזא אין אינען שטרעבען בעלאגערונגס-צושטאנד. ווערד, פאם קונדע אין דער ווייגע בין צום גרייזען מענשען, ווירד אייף דאס שטרעבענסטע בעוואכט ווערדען. — זולבסט דעפעשען אונד בריעפע לאנגען עטעט ניכט ווערד שייער פאן פעטערסבורג אבגעזענדעט ווערדען. פעטערסבורג איזט דיא אבגעשלאפסען. ניכ דאס, וואס דיא רעגירונג ציר אבזענדונג בעוואלטיגט, דארפ פאססירען. פעטערסבורג ווירד פאן נון אן פון דיא אבריגע ווערט אבגעשלאפסען זיין. אונד מאן דארפ זיך געפאסט מאכען. פאן דארט הער נוכ זאללע בעריכטע צו ווערדאלטען, וועלכע פון דיא רעגירונג געפסטע זינד.

אין רוס שער בערכט-ערשטאטטער שרייבט דעם „פעטערבלאט“ פאלגענדעס: „אינזער צו-שטאנד אין רוסלאנד איזט אין טראפסלאזיר. נוכ-מאנד פיהלט זיך הייר זיכער. אין אינגעווייהנ-ליכען דאס דיא גאנזע בעפאלקערונג ערפאסט. ווייטאנד איזט עס. זיך צו צייגען. אללע גזעוולל-שאפטלכען פערבינדונגען הערען אייף. ווייל קיינער דעם אנדערן טרייט. זולבסט דיא טרעאטער ווע-רען ניכט מעהר בעזוכט. יענן מאן הארט. דאס אינגער עמאנד פאם לאיזערלכען האפפ אים טרעאטער איזט. געשריבען זיך זיין מענש הינגעגעבען. דא מאן פירכטעט. דאס גאנצע טרעאטער „ווערד פאן דען נוהיליסטען אין דיא לופט גע-שפרענגט ווערדען.“

ווייטערהאלב איזט עטעט דער שטרעבען גע-גענעראל לאריס מעליקאף דער אינגעטליכע בעוואר-שער אונד אינטערדריקער פאן גאנזן רוסלאנד. דאיזער אלערהאנדער האט זייגע מאכט דעם גע-גענעראל לאריס מעליקאף אובערטראגען. אונד דע-זער גענעראל איזט עטעט געשיקטמאסען דער „צע-לאיזער פאן רוסלאנד. לאריס מעליקאף הע-גערט מיט רוסישטסטראיזער הערצעלעגע שטרעבונגע. „ווערדענ דעם רוס-ש-טרקישען קריעגעס יאר לא-ריס-מעליקאף ראממאנדאנט דער רוסישען ארמעע אין דער גענעגד פאן לאריס אונד ווייצע.“

אונדעסען ווייטערהין אינס דער ראממפ לאריס מעליקאף געגען דיא נוהיליסטען אן ווענען בעקאנגטען ראממפ געגען דיא לרראהרילד. מאן האט געפלרד אינמאל אין ווייסטען אייגען ראממפ געגען דיא אים פרסטע נול זיך הערטטרייבענדען געפאהרליכען לרראהרילד אינטערנאממען. דיא דעמפפער שטעלטען זיך אייף אייגען גראסען בריי-שטאמם דער אים יאסטער לאנ. אים פאן דיא אים דען ראמפ געגען דיא לרראהרילד צו אינטער-גערמען. פלאטצלרך אבער בעקאם אייף דער לרראהרילד אייף יעלכעם דיא דעמפפער געשטאנדען דעכען, ער ווירד זיך. יארד דיא דעמפפער אינס יאסטער אינד פערשלאגנ דיא — דענן דער בריס-שטאמם זולבסט יאר אין לרראהרילד, דעסטען ווקען אין רוהיגעם צושטאנד זא דיא אין בריס-שטאמם אינס לעבען. — אונס שיינט נון דאס לאריס מעליקאף

זאגט אבער, דאס דאס באַדשעט איך דאס פֿער-טרייען צור רעגערונג נאר קינען בעצוג האט. „ענן יעמאנד צום ביישפּיל אין אינער געמינדע לעבט, „עלכע דיא בעאמטען איסראלטען מיט, זא „ווערד ער דאך ניכט זאגען דאגען: „איך ליבסטע דעסהאלב קינען ביטראג צור געמינדע, „ווייל מיר דער גענעגנערטיגע פֿאַרשטעהער ניכט געפֿאַלט!“ זאַלטען עס דיא בעאמטען הונגערס שטערבען, „ווייל מאן מיט דעם פֿאַרשטעהער ניכט צופֿרידען איזט! דאס געהט דאך ניכט אן! מאן קאנן וואהל דאהין אַרבייטען, דאס דער פֿאַרשטעהער, דער ביא דעם איינען אָדער דעם אנדערן דאס פֿערטרייען פֿערלאַר. צוריקגעדענקען מיססען, אللין אינצווישען מיססען דיא געמינדע-ביטרעגע דענאך געלייסטעט „ווערדען, דאמיט ניכט אللעם אין שטאַנדע געראַטהע! עבענזא „ווערע עס פֿעליכט דער „פֿעראייניגטען אפּאָזיציאָן“ געווען, דאס באַדשעט פֿאַר אللעם אנצונעהמען, דאמיט דער שטאאט ניכט אין שטאַקונג געראַטהע. ערסט נאך אننאהמע דעם באַדשעטס דיפֿטע זיא זאגען: „עטעט האבען „וואהל דיא געלד-מיטטעל צור דעקונג דער שטאאטס-בעדירפֿניססע, אللין „ווי ווייטען, דאס דיעזע געלד-מיטטעל אינער ניכען רעגערונג אין דיא האנד גענעבען „ווערדען, דא „ווי צו דער גענעגנערישען לייגונג דער פֿער-טרייען האבען!“ איינע זאלכע שפּראַכע לאסט זיך אנ-האַרען, אللין געמאנד קאנן דאך דאס דעכט האַ-בען, אים פֿינדשאפֿט גענען דיא רעגערונג ניכט דיעזע, זאגדערן דען שטאאט זולאסט צו בעשטראַפֿען, אנדעם מאן דאס באַדשעט ניכט בעווילליגט. דא-מיט דער שטאאט אין שטאַקונג געראַטהע! - איך זולאסס געהמע דאס באַדשעט אן. „ווייל איך עס אלס פֿאַللאַממען ריכטיג פֿינדע, איך דאבע אבער איך דאס פֿאַللסטע פֿערטרייען צור גענעגנערט-גען רעגערונג. „ווייל זיא צו גיססען אننאהרס אל-לעס געטראַן, „אס אינער דען גענעגנערטיגען פֿערדעלטניססען מאגלוך „אר!“

נאַכטראַג.

געסטערן „וואַרען דיער אינר אין „ווען דיא נאכריכטען פֿערבריטעט. דאס בינאהע אللע גראַפֿערן שטעדטע רוסלאנדס אין פֿלאַممען שטע-הען, דא דיא גיהלוסטען אللעם אין בראנד שטעק-טען — אינד דאס גיעַ מאַרד-פֿערוכט געגען דען רוסשען קאיזער פֿאַרגנאַممען „ווערדען; אבער אלל דיעזע נאכריכטען „ווערדען פֿאַן דען אמטליכען דעפֿעשען ניכט בעשטעטיגט. זא פֿעל איזט „וואהר, דאס אינער דען פֿערדאַכטעטען גיהלוסטען זיך איך דער לאַممער-דינער דעם רוסשען קראַנ-פֿרינצען בעפֿינדעט. דאס צור עקספּלאָזיאָן בענוצ-טע שפּרענג-פֿלייער „וואַרד דורך איינען טשעלער אין דען קעللער דעם קאיזערליכען פֿאַלאַסטעס גע-براכט. נאכדעם זיך דיא אַבריגען טשעלער עגט-פֿערנטען, מאכטע דיעזער טשעלער אللע פֿאַרבע-רשיגען צור עקספּלאָזיאָן אינד עגטפֿינטע זיך, אדער בין „עטעט נאך אינגעפֿונדען צו זיין. „וא עס זיך דערוישעלט. בעפֿינדען זיך דיא הייפֿט רע-דעלפֿירער דער רוسشען גיהלוסטען אין פֿאַרין אינד אין גענק. — „וא עס הייסט, „ווילל דער רוسشע קאיזער נאך מעראן (אין זיד-טיראָל) „ריזען, אס דאַרף אינען לענגערן אינפֿענטהאלט צו געהמען. הורך אינען רוسشען האַפֿ-בעאמטען „ווערדע בע-ריכט אין שלאַס אין מעראן אין דריא מאַנאַטע פֿיר דען קאיזער פֿאַן רוسלאנד געמעטהעט. אין טהייל דער דענגערשאַפֿט דעם רוسشען קאיזערס איזט בעריכט אין מעראן. (דער רוسشע קאיזער פֿירכטעט זיך אللע דאַרף, אין פֿעטערסבורג צו פֿער-בלייבען) ©

נעשעפֿטסבעריכט

נעטרייד-נעשעפֿט. פֿאַן „ווייצען „ווער געס-מען „ווענג צו מאַרקט געבראַכט, דער פֿעריזע „ווער שווער. 5000 מעצ' „ווערדען פֿערקויפֿט.

„ווייצען טהייס 2500 מעצ' 77. קילאָ 14,55 גולד. 350 מעצ'-צעצ. 76,5 קילאָ 14,35 גולד. 700 מעצ'-צעצ' 76,5 ק' 14,40 גולדען. 100 מעצ' 76,5 קילאָ 14,35 גول. - 200 מעצ' 75,4 קילאָ 14,20 גول. 1000 מעצ' 75,2 ק' 14,25 גول. 300 מעצ' 74,7 ק' 14,15 גولד. — 200 מעצ' 73,3 קילאָ 14,10 גولדען. 100 מעצ' 76 ק' 13,45 גولد. — (אللעס פֿער דריא מאַנאַטע.)

קוקורוזן 8,60 גولد. —

„ווייצען פֿער פֿרוה-יאהר 14,45—14,50 גولد.

האַפֿער פֿער פֿרוה-יאהר 7,65 — 7,70 גولد.

קוקורוזן באַנאַטער פֿער מאי-יוני 1880, 9,05 — 9,10 גولد.

פֿעסטער שלאַכטפֿיעה-מאַרקט. בייא דעם אם 26-טען ד. מ. הייער אין פֿעסט אנגעטראַפֿען „ווארען מאַרקט „ווערדען 1376 שטיק נאַס- אינד 1103 קלייַנ-פֿיעה צו מאַרקט געבראַכט. הייעאַן „ווערדען פֿערקויפֿט: 29 שטיק שטיערע, פֿער שטיק פֿאַן 70 — 130 גولדען — 565 אכסען דאס פֿאַאר פֿאַן 180 — 330 גولد. 572 קוהה, דאס פֿאַאר פֿאַן 140—205 גولد. 162 מעלק-קוהע דאס שטיק פֿאַן 80—190 גولد. 82 שטיק בייפֿעל, דאס פֿאַאר צו 115—180 גولد. 596 שטיק קעלבער, דאס שטיק פֿאַן 10—26 גولد. 534 שטיק לעמער דאס פֿאַאר 4 — 6 גولد. — פֿרייזע פֿער 100 קילאָ: אכסען-פֿלייש 48 — 53½ גولد. קוה-פֿלייש 46—51 גولد., קאַלב-פֿלייש 60 — 80 גولد.- בייפֿעל-פֿלייש 42—47 גولد.-

לאַמפּע-צייטונג פֿאַן 25-טען פֿעברואַר 1880.

הערמאַנגשטאַדט:	85	45	26	7	66	
לעמבערג:	77	67	45	79	17	
פּראַג:	50	26	43	16	35	

פֿעראַנטוואָרטליכער רעדאַקטעור: מאָר בריר ריינ.

כשר יין של פסח.

אפֿפֿערירט צו דען הערראַנגעגנען אָסטערפֿיעה-טאַגען, זעהר פֿייינהערדיג דיא פֿירמא לאוואַר בעריגער עט זאַהנע, ריינייש (Gyöngyös) שטאַציאָן דער באַנאַל אינגאַרישען שטאאטסבאַהן.

מאַנמוזוזע.

אין דער הייזיגען איזראַליטישען קילטיס-געמינדע איזט מיט ו-טען מאי ל' ד' דיא שטעللע אינעס טיכטיגען, מוזיקאַליש געבילדעטען חזן, דער דען גאטטעסדיענסט מיט משירים אין פֿאַלנישער געזאַנגסווייזע צו לייטען האט, מיט אינעם אַדרעס געהאלט פֿאַן 100 גולדען אינד זאַנסטיגען עמאָל-מענטען צו בעזעטצען. בעטערבט „ווירד. האס דער חזן דיא משירים אים אינעגען מיטטעלל ער-האלטען מיס, אינד האס דיא „ווישפּעזיגען ניכט פֿערגי-טעט „ווערדען. קיאַלפֿיציטט בעיערבער האבען זיך מיט אַדרען אפֿפֿערטען אינד דאס מעגטען געכסט אנגאבע אַדרעס אللטערס אינד פֿאַמיליענ-שטאנדעס „ון „ווער אין דען געפֿערטעטען פֿאַר-שטאנד צו „ווערדען. בעזיפֿס פּראבע-פֿאַרטראגעס צו „ווישענדיג בעיערבער האבען אַדרע בעריפֿיגען פֿאַס פֿאַרשטאנדיג אבצו-„ארטען.

דעבריעצין, אים דער אם 30. יענגער 1880

אבגעזאַللטעגען דעפּרעזענטאנטען-וויטצנ.

יאַקאב קאַטץ (2—3) פּרעזעס.

אין דער נאַדי-דאַللייער (Nagy-Kálló, Szabolcs m.) איזראַליטישען געמעינטאַר-שולע „ווירד בע-זעטצונג צווייער לעהרער-שטעللען העמיט דער קאנקוריז עראפֿפֿענט. — אינד צוואַר: 1) אינעס דער אינגאַרישען אינד דייטשען שפּראַכע אין „וואָרט אינד שריפֿט גللייך מעכטיג געפֿיפֿטען לעהרערס מיט אינ-נעם אַדרעס-געהאלט פֿאַן 400 גולדען. — 2) אינעס אים העבראַיִשען פֿאַכע טיכטיגען אינד צוגלייך אינינ תלמיד - חכם - לעהרערס מיט אינעס „ערגלייכען געהאלט פֿאַן 300 גולדען. אינד „ווערדען צו ביידען שטעللען געבען-אינטיפֿפֿט אין אינ-זיכט געשטעللט. בעיערבער האבען ביז לעצטע-טעגס 15 מעיין אַדרע „וואַלאַנטיאַרישען צוגי-נסס בייס אינטערצוגעבען פּרעזידאַס אינ-צייכען.

דר. נ. ר. פּרעזעס.

אנצייגע.

דיא לאנ. אינ. פּרייזלעגיטע

ראַוואַליע- ליקער-, רום- אונד „ווינעססיג-פֿאַבריק פֿאַן

יאָזעף צוויאַך עט קאָמפּ.

בודאַפּעסט, מאַרגאַרעטענאַסע נו' 4

עמפּפֿעהלט אַדרע איינעגעבונגען עריגינאַלע עכטען אַמאַרא רום, אللע מאַרטען פֿינסטען טרעפֿע זאַוואַהל אים גראַסען אלס אין קליינען צו בילי-לעסטען פּרייזען.

אַלליכעטיגע עמפּפֿעהלען „ווי אللע נאַטורגען בראַנטווייַן, ליקערע, שלאַפֿען אינד „ווינעססיג שלאַפֿ. „ווילל אין פֿעסטער לייאַלטעט אינעטער שטעגער רטעللער אַפּזיטס פֿאַן אים עריגינאַל אַדרען.

פֿרוכט- אונד מעהל-פּרייז-טאַבעللע.

פֿרוכטע.	מוואַלטעס פֿר הקטאָליטער	פֿער קילאָגראַם
„ווייצען „ווייַ באַנאַטער	—	—
„ „ „	75	13.85—14.—
„ „ „	76	14.10—14.20
„ „ „	77	14.30—14.40
„ „ „	78	14.45—14.55
„ „ „	79	—.—
„ „ „	80	—.—
טהייס	74	—.—
„ „ „	75	13.95—14.05
„ „ „	76	14.20—14.30
„ „ „	77	14.40—14.50
„ „ „	78	14.55—14.65
„ „ „	79	—.—
„ „ „	80	—.—
געמישטער באַרען	74	—.—
„ „ „	75	13.70—13.90
„ „ „	76	13.95—14.05
„ „ „	77	14.20—14.30
„ „ „	78	14.35—14.40
„ „ „	79	—.—
„ „ „	80	—.—
„ „ „	74	—.—
„ „ „	75	—.—
„ „ „	76	13.95—14.05
„ „ „	77	14.20—14.30
„ „ „	78	14.30—14.50
„ „ „	79	14.55—14.65

פֿרוכטע	מוואַלטעס פֿר הקטאָליטער	פֿער קילאָגראַם
באַרען	72	10.90—10.75
נעדעסע מאַלץ	62	9.25—8.50
נעדעסע פֿיעשעד	62	8.25—8.—
האַפֿער	41	7.75—7.50
קוקורוץ באַנאַטער	—	8.70—8.65
אַנדערע	73	8.60—8.55
הורזע	—	7.40—7.85

„ווייצען	פֿער הקטאָליטער		—.—
	„		—.—
	„	פֿרייזאַרט	14.45
קוקורוץ	„		9.05
נעדעסע	„		—.—
האַפֿער	„		7.65
	„		—.—
	„		—.—
	„		—.—

באַللען-מעהל		פֿר פֿל
נומער 0		24.30
„ 1		23.50
„ 2		22.80
„ 3		21.80
„ 4		21.—
„ 5		20.—
„ 6		18.80
„ 7		18.50
„ 8		18.—
„ 8		16.80
שפּרייזען, אלטע מעטראַדע פֿרעמדע		37.50
„ „ נייע		34.—

דיר באַللען פֿר 100 קילאָגראַם

קורז-טאַבעللע פֿאַן 26 פֿעבער.

געלד-קורז	פֿר פֿל
וולבערהאַמפּטאָן	100 —
וויאַנאַ	5 53
דעפּעזיטען-אנווייזונגען 8 גולדען נאַטאַ	
שטיק (20 פֿראַנק)	9 45
נאַפּאָלעאָנדאָר	9 44
דייטשע „ווייכסבאַנקנאָטען	57 85
20 מאַרקשטיק	11 54
פּאַריז-ליסבאָן	1 26

לאָזען.	פֿר פֿל
1854-ער 4 פּרעצענטיגע שטאַאטס-לאָזען	123 50
1860-ער „ נאַנצע „	129 50
דרעסדענער פּרעמיע-לאָזען	132 50
1864-ער לאָזען צו 100 גולדען	176 —
דרעסדענער „ 50 „	176 —
קאַמע „ וועטשיגער	29 —
פּרעגער-לאָזען	18 —
פּלאָמען-לאָזען	180 —
פּלאָנער לאָזען צו 40 גולדען	43 50
לאָנדאָנער-אַפּפֿעזיטס-סערטיפֿיקאַט-לאָזען	107 —
אונגאַרישער לאָזען	25 50
הונגאַרישער לאָזען צו 10 גולדען	18 —
קראַאַטישער לאָזען „ 20 „	20 50
אַטענער לאָזען „ 40 „	43 50
מאַדריד-לאָזען „ 40 „	44 50
„וויאַנאַער-לאָזען „ 20 „	18 25
מאַלטע-לאָזען „ 40 „	52 50
מאַנטואַער לאָזען „ 20 „	22 25
סט.-גענעזיוס לאָזען „ 40 „	45 50

לאָזען.	פֿר פֿל
פּאַאַטשיגער לאָזען צו 20 גולדען	— —
פּרייבערער לאָזען „ 100 „	122 —
רעגענסבורגער „ 50 „	62 50
וואַרשעווער-לאָזען „ 20 „	33 —
„ „ „ 20 „	37 50
אונגאַרישע פּרעמיען-לאָזען צו 100 גولد.	117 25
רעגענסבורגער „ 50 גولדען	114 —
„ „ „ 20 „	123 25

„ערטער-פּאַפּיערע	
אונגאַרישע גאָלד-רענטע	101 50
אונגאַרישע נאַטיאָנאַל-אַנלייען	90 75
אונגאַרישע פּרעמיע-אַנלייען	80 25
רומענישע „	80 —
„ „	97 75
„ „	97 —
אונגאַרישע אינדוסטריאַל-אַקטיען	119 —
„ „ אַקטיען	90 50
פּאַפּיערע דער אונגאַרישען באַנקע	—
„ „ „ צו 5 אינגאַלד פּרעצענט	103 —
„ „ „ „ „	—
„ „ „ „ „	93 —
„ „ „ „ „	—
„ „ „ „ „	—
„ „ „ „ „	95 —
„ „ „ „ „	—
„ „ „ „ „	—
„ „ „ „ „	100 —
„ „ „ „ „	—
„ „ „ „ „	95 —
„ „ „ „ „	—
„ „ „ „ „	—
„ „ „ „ „	102 25
„ „ „ „ „	80 25
„ „ „ „ „	142 75

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1880. — Druck v. M. Barian, Waitznerboulevard

שלום, אין דער אָפּענטלעכן ייִדישן־טאָם־וטעמנ־דאפיר צו שטימען. דאס דיעזער ייִדישע שלאָנד ענטוויקלער איך דעם וועגנ גיטלעכן פּער־גליכעס, אָדער דורך דאס אירטהיל איינעם גע־ריכטהאָעס צייטען דער אָרטהאָדאָקסענ־ אונד קאָנגרעס־פּאַרטיאָ פּערטהילט ווערדען זאָלל. דער איסערסט לענקע דעפּיטרטע קאָרל אַטאַיאַ יאורדע פאָן זיינער פּאַרטיאָ בנאַיפּטראָנ, אין דער אָפּ־פענטלעכן ייִדישן־טאָם־וטעמנ איינע רעדע פיר דיא אייבערלוגנ דעם אירעלעלטשען שלאָפּגרעס צו דאָלטען. — דיא איסערסט־לענקען שטעהען זאַמט איך זייטע דער אָרטהאָדאָקסען אונד דאָבען שאָן עטעט אירע געוויכ בעיילגלעגט. עטעט איזט גיך נאָך דיא פּראָנג, ווילכען בעשלוס דיא מאָאָרי־טעט אים ייִדישן־טאָם־וטעמנ אין דיעזער אנגעלעגענהייט פּאַסענד ווירד.

(דיא „הדר" אונד „סעטינגאר־אנגעלעגענהייט אים עסטערר־ייִכישען ייִדישן־טאָם־הַ.) ייא דער אין אונגאָרן, בעשעפטיגט מאָן זיך איך אין דען פּאַרלאַמענטאַרישען קרייזען דער אונטערן ייִדיש־הערפּעט ווערד דעקראָפּט מיט דען ייִדישען אונע־לענגהייטען. דיא „נייע פּרייע פּרעסע" בייגנט דער־ווייטער פאָלגענדעס: „בעקאַנטלעך דאַט זיך דאַבּעזער שייזער אים דאָרפּ בלאָם צו דעם צייעקע אין דען ייִדיסראַטיש הערגעיעהלען לאַסענען, אים דער דען סעם נאָר־בעשטרעבענען דער ייִדי־שען פּאַרטיטסט־פּאַרטיאָ אין גאָלציען מיט ער־פאָלג. עגטעגענגעאַרבייטען. דיא פּאַרטיטסט־פּאַרטיאָ האַטעט שאָן פריהער פּערעיט געגען ערעיכטונג אייגעס ייִדישען סעמינאַרס בים גאָלצי־שען לאַנדטאָג אינגעראָכט. איך דער שטאַטט־האַלטער „אַרדע" „אַרעדהאַיס" מיט זאָלכען געוויכען בעשטרעבען, ווערלוך דעטעט זיך אבער דיא פּאַרטיטסט־פּאַרטיאָ איך דאַמיט בעגנגנט. „עגן מאָן גיר אין דער אינגעריעטען פּראָפעסאָרען אנשטעלען ייִדיש, „עגלוך דען „תלמוד" אפּעגען־דרך דען אַלטען. געבעסט דעם ייִדי־שען פּאַרטיאָ סעמינאַרע פאָן לאַבּעזער הוידעע. ערסטמיטס אין בעריכט עגעגאַלדס אייגע אונגעגאַנגען. „ייִדיש טרעגאַרישע פּאַרטעטע אין דער אינגעריעטען אונד דיא „תלמוד" אונד דיא „פּראָפעסאָרען דען „תלמוד" אונד דיא „סטענגאַפּט דעם ייִדענטום אינטערעסע פּאַרטיאָנען. דער אבער־לאַבּעזער ש. ר. ב. אים דראָהט דעם נאַטירלוך בייא דען אַרטהאָדאָקסען־געגענדען אין גאָלצען גע־פּעגענען אַמטעלן. דיא אונגעלעגענהייט לאַט אס „דיעזעס (שייז פּרייס) אין דער פּעגענאָגנ־לאַמטסטאָן צור פּערהאַנדלונג. דער דעפּעגענט ר. צ. ר. בעריכטעט אינער אינע אינגעלעגענ־

ער זיך אין דאַס עטעטער דעם ראַיעדס; נאָך ווע־נען מיטגען בראַכטע ער דען בעטייט, דאַס דער דער בעפעלדאַבער אייגענען אַלדיר.

מאַקסטעיאָן יאַס אייך אייגעס דערגעשטעלט. אין דעקען אייגעראַלדיר, ער ווערד דעם אייגעשטעלדען עטעיג־נען: „ייִדלאַמענען, יאַפּעראַמען, ייִדלאַמענען; נון, לאַסט דיא דיך אייך אינגאַר ווערדע בייא מיר ווערען; עס ווערד עטעטע עגעס אַרדען. ייִדעטע דיא אין אַלגעמיין בייא מיר גערעכנעט, גיראַדע דאַבען איך צייאַר אין דיא. דאַבען איך דיינע אינגאַבען גערעכנעט אונד דיא אַלדע גערעכנעט. דיא דאַבען עס דיינע בייזיטר צו פּערדאַנקען. דאַס דיא נאָך דייטשע אין אַלגעמיין אינגעשפּאַרט יאַרען דיעזען אונד דאַס מאָן אין דען אינדערן שטעדטען דעם ערזאַס נטס מעדיר דאַראַן צו דענקען דיא אינטע־רעסען."

„מאַקסטעטע, דיא דאַבען איך מיר ווייט לאַנגער צייט דאַנאַך גערעכנט, אינעטעס נטעטען ווירדעטען פּע־אַנדלר מיטען דאַנאַך אייגעשטעלטען.

„אָאָן נון, אָאָן נון, דיא אינט עס דיר ווייגאַנען אין דער דאַנען לאַנגען מיטע אונד, אונד בין אין דיעזער־לינגע גערעכנעטען. דער מעדר אין דאַס עגעיגעס אַלס אין דאַס דאַס אַנדאַנען אונד אַנדאַנען אונד אַנדאַנען אונד

הערשטעללונג סענערים. פיר דיא ערבייטונג אי־נער נייען אייזענרזטעם. פיר דען אנקויף אללער איזענבאהנען אי״ז ווי הונדערטע פאן מיללאנען הערגעבע. דיא ערדאך דיעזע מיללאנען נישט אים יאלדע יאכסען, זא מוס דאך איך דאפיר גע־זאגט ווערדען, דאס דיעזעלבע דורך ערהאהונג דער אלטען שטייערן אדער אינפיהרונג פאן נייען שטייערן בעשאפפט ווערדען. זאבאלד ערדאך איין זאלכער פערזוך געמאכט ווירד, דיא ערהעבען דיא רעגיערונגס־גנעגער איינען פיהרבעלדען לערם; ווילל מאן איינע פעטראלעאם־שטייער איינפיהרען, דיא ריפען זיא, דיא רעגיערונג יאללע דען איינען לייטען דאס „לבכ״ פערטייערן; ווילל מאן דיא מילטער־מאכסע איינפיהרען, ווילעט עינע צאהלען זאללטען, דיא פאם מילטער־דיענסט בעפרייט בלייב־בען, דיא שרייען זיא, דאס מאן דיעזען דיפפעלדאפ־טען מענשען אייר זאלבען יינען לייטען, דיא אי־נגדען איינע פאמיליע ערהאלטען מוסען, דיא דא־לע פאם לייבע צעהען מאכטע; ווילל מאן איינעם געיינגער אין דער לאטטעריע איינע שטייער איינ־פיהרען, דיא ריפען זיא: איינמאל אין פיעלען יאה־רען מאכט איין מענש איינען טרעפפער, איין דיא מאכטע זאמליין דער שטאאט איינען טהיל דאפאן איינשטעקען; — זא ווערדט עס פאם בייא ערדעם פער־זוכע, דיא נאטהווענדיגען איינאהמען איין איינער ווייזע צו דערגען, מאן דיענקט זיך דאך איינע פאמי־ליען־פאטטער, דער דאיין ווערדט, דאס בייא איהם נים געשפיהט ווירד, אונד דיענגאך איינסער זיך פאר צאהן איינ, „ווען דיא פרייא פאן אים אלד פיעל פער־לאנגט, אים דיא לאסטען דיעזעס הייזהאלטעס צו דערגען; נאטיר זא מאכען עס אינדיע נעגער, דיא ווינשען, דאס מאן גאנזאטיגע אינטערעסדענען אונס דעגען דיא בעזיל־לונג דעס הייזע נאטהווענדיגען געלדעס אונטערגעבע, דיא פערלייהען דיא אללע בעזונגען.“

„אייער דיר נעגעגער זאגטע, דאס אינטער דער נעגעגיערונגס־פרעיהייט דיא בעפאלגונג צו גיינדע ווערדע, דעזעלבע ווייס געמאלד אים דעם אטטסלאבטע נאר. דאס אים פיעלייכט דעם לעטצטען אדרעס אים 69 מיללאנען גרינדשטיק־ען פערשלרנג דער איינגעהמטעיר, צו בעפיהלען־לונגען פערשטייערונג געלאנגטען. יאם דאס אבער דאס צו בעדייטען אין איינעם לאנדע יא דער גרינד־בעזיטז מיטיעפטעם 10 מיללאדרען יעדיגע אינ־אונד יינגעצאלט דורך לבכטונג צו גרינדע גע־נאנגען זיך, זא אינט יא דער שטאאט ווירד נים שייעטער, דא יא דיא גרינד־בעזיטזע דער פערשטייגערונגען גרינדשטיק דעם שטאאטע עבענזא גוט שטייגען צאהלען מוסען. אלס דיא פיהרען גרינדבעזיטזער דיעזעס געזאגט:

„פיעלע בעהייפטען, דאס דיא געגענערעגע רעגיערונגס־פארטיא נים דיא פעהלגריף בעזיטזע, אים דען „אהלשאנד דעם פאלקעס צו הערגען; איך נעבע צו, דאס אנטער אנס „יינע זאגנאנגטע „ווענגעס״ פאהאנדען זינד. אבער מערקווירדיג איינ עס, דאס זאבאלד איינער פאן אינזערער רע־גיערונגס־פארטיא אבפאללט, ער זיך איממער אלס גנעאלטיגעס „ווענגע״ בעטראכטעט; איך בין אינ־דעם מעהר פיריגד פאן לייטען, דיא איינען אינפאנ־גען גנזונדען מענשען־פערשטאנד בעזיטצען, אלס פאן דען „ווענגעס״. דיא פאלטיטען „ווענגעס״ דינד שיינדלער; דיא פינאנציעללען „ווענגעס״ דינד מילמאכער, אינד דיא אנגענאנגטען פאלקס־ווירד־שאפטלינען „ווענגעס״; „ווילכע דיא גרינדבעזיטזע צו בעזיטצען פאנגגען, אין דאנד פלאטצלעך דיך צו מאכען — דיעזע עקעלן מיך גאר אן; דא לאממט מיר אין זאלבעם „ווענגע״ צו גדענען אינד זאגט: „יינע מאן דיעזע אדער יינע באהן אינסבייט, דאנן מוס דאס לאנד דיך ווערדען; לעבעדיג; דיא באהן דאנן דיינען דענען בריינגען אינד קיינע גוטע ערגנע־בעדיגדיגע, איינ אבער דיא ערגנע שלעכטע, דאנן ווערדען אונס דיא באהן אבערפלוסיג; דא דיך נים צו איינפיהרען דאנען;“

„איך דאמיט דאס מאן לעדיגלינגען דאס דיעזע אדער יינע שטאאטס־ אדער פאלקס־ווירד־שאפטס־בעאמטע ווערדע אינטערשלאגען דאס; נין, איך ווייס, דאס אין דען פיעפציגער אדרען, דיא נאר דיא אבסאלוטע רעגיערונג הערשטעט, דער שטאאט ווערלסטע אלס פערלאנגט פערלאנגטען פערלאנגטע; — דער שטאאט ענגטאהמס ענטאהמס ענטאלטן אללען אפפענטל־בען לאסטען דאס פאהאנדענע ווערלד אינד אינד לעגטע דאפיר אנגענאנגטע שטאאטס־שולדס־שיינע; דיינע; מיט דענען מאן דאך נישט אנגפאנגען אינסטע; יינען נין עקטע אין שטאהל־בטער אדער יינע־לע־שאאן אינינע גלדען אינשטעקע. דא שייעט מאן גלדע; אללע בעאמטען ווערדען אינד דיא־ווערדען אינס דער הערלע; אך פאנגע; אינס אין זאלבער אמפט אין ווערבטער ?...“

„אהדלר; עס מוס אינען טייל שטיממען יינען מאן ווערדע דאס ווערלסטע ווערלדלעטע לייטע אינע נאנצע פארטיא פיר דאס פערגעדען אינגעל־נגער בעשטיפפען עס אינס דיכטע, דאס אינינע פאן דער רעגיערונגס־פארטיא ווי דא מאנכעס צו שיל־דען דאמטע ווערלסטע, אללען יאם מאנכעס דיעפיר דיא פארטיא ווערלסטע מאן ווערדע דיא פארטיא אין אינ־אונד־אינגעגעגעדיגע אין אינ־אונד־אינגעגעגעדיגע אינ־אונד־אינגעגעגעדיגע אינ־אונד־אינגעגעגעדיגע